

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการตัดสินใจในการออกแบบของนักศึกษา โปรแกรมวิชาศิลปกรรมในวิทยาลัยครู และเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และการตัดสินใจในการออกแบบของนักศึกษา โปรแกรมวิชาศิลปกรรมในวิทยาลัยครู ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ คือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ มีทั้งหมด 36 แห่งด้วยกัน แต่ที่เปิดสอนโปรแกรมวิชาศิลปกรรม ภาคปกติ ในปีการศึกษา 2534 มีดังนี้ ตารางที่ 1 สถานศึกษาที่เปิดหลักสูตรศิลปกรรมในปีการศึกษา 2534 และชั้นปีที่มีนักศึกษา

สถานศึกษา	ชั้นปีที่มีนักศึกษา			
วิทยาลัยครูสวนดุสิต	1	2	3*	4*
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	1	2	3	
วิทยาลัยครูพระนคร	1	2		
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	1			
วิทยาลัยครูนครปฐม	1	2	3	
วิทยาลัยครูระยอง	1	2	3	4
วิทยาลัยรำไพพรรณี	1			

*ใช้หลักสูตรศิลปกรรม 4 ปี แต่เทียบ-โอนรายวิชา 2 ปีแรก

เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ต้องการประชากรที่ผ่านกระบวนการเรียนการสอนใน
โปรแกรมวิชาศิลปกรรมมาพอสมควร แต่นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีที่วิทยาลัยครุฉะเชิงเทรา กับวิทยาลัยครู
สวนดุสิต มีนักศึกษาไม่เพียงพอที่จะทำการวิจัย ดังนั้น จึงต้องใช้ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษา โปรแกรมวิชาศิลปกรรม ชั้นปีที่ 3
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2534 ภาคปกติ จากมหาวิทยาลัยทวารวดี คือวิทยาลัยครุฉะเชิงเทรา จาก
มหาวิทยาลัยศรีอยุธยา คือ วิทยาลัยครุฉะเชิงเทรา และจากมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ คือ วิทยาลัย
ครูสวนดุสิตกับวิทยาลัยครูสวนสุนันทา รวมทั้งสิ้น 86 คน แต่ในการเก็บข้อมูลปรากฏว่ามีนักศึกษา
มาทำแบบทดสอบ 72 คน คิดเป็นร้อยละ 83.7 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

สถานศึกษา	โปรแกรมวิชา	แขนงวิชา	ตัวอย่าง ประชากร (คน)	ตัวอย่าง ที่ทดสอบ (คน)
วิทยาลัยครูสวนดุสิต	ศิลปกรรม	ออกแบบนิเทศศิลป์	31	25
วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	ศิลปกรรม	ออกแบบนิเทศศิลป์	17	15
วิทยาลัยครุฉะเชิงเทรา	ศิลปกรรม	ออกแบบประยุกต์ศิลป์	20	15
วิทยาลัยครุฉะเชิงเทรา	ศิลปกรรม	ออกแบบประยุกต์ศิลป์	18	17
รวม			86	72

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของทอร์แรนซ์ ชนิดรูปภาพ แบบ ก. (Torrance Test of Creative Thinking Figural Form A.) ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์ ดร. เกษร จิตะจारी ใช้เวลาในการทำ 30 นาที แบบทดสอบสามารถใช้ได้กับประชากรตั้งแต่อนุบาลจนถึงปริญญาตรี (Torrance, 1966) ใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 ด้าน จากการทำกิจกรรมในแบบทดสอบ 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ให้นักศึกษาคิดภาพที่แปลก ๆ โดยใช้ชิ้นส่วนกระดาษสีวงรี (ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สีเขียว เพราะสีเขียวเป็นสีที่สามารถใช้เป็นสีเร้าได้ดี และสีเขียวมีความหมายถึงความมุ่งหวัง ความบริสุทธิ์ ความเฟื่องฟู (พาศนา ดัชนี, 2526) ประกอบกับการสำรวจงานวิจัยที่ใช้เครื่องมือของ Torrance ในประเทศไทยพบว่าส่วนใหญ่ใช้สีเขียว) เป็นส่วนหนึ่งของภาพ โดยจะติดกระดาษสีเขียวตรงไหนก็ได้แล้วต่อเติมด้วยดินสอหรือสีเทียน ให้เป็นภาพที่มีเรื่องราวน่าตื่นเต้น น่าสนใจ พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องด้วย ใช้เวลาในการทำ 10 นาที

ตอนที่ 2 มีส่วนของภาพอยู่ 10 ช่อง ให้ต่อเติมจากส่วนของภาพที่กำหนดให้ โดยการสเกตซ์ด้วยดินสอหรือสีเทียนให้เป็นภาพที่แปลกน่าสนใจและน่าตื่นเต้น แล้วตั้งชื่อภาพนั้น เขียนไว้ในช่องที่กำหนด ใช้เวลาทำ 10 นาที

ตอนที่ 3 จากเส้นคู่ขนานแนวตั้งที่กำหนดให้ 30 คู่ ให้นักศึกษาต่อเติม โดยใช้เส้นคู่ขนานนั้นเป็นส่วนสำคัญของภาพ และจะต่อเติมจากส่วนใดของเส้นก็ได้ให้เป็นภาพที่แปลกน่าสนใจน่าตื่นเต้น พร้อมทั้งตั้งชื่อภาพ เขียนไว้ในช่องที่กำหนด ใช้เวลาทำ 10 นาที

ในการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ใช้ตามคู่มือการตรวจของ Torrance (1966) โดย ตอนที่ 1 ตรวจความคิดริเริ่มกับความคิดละเอียดลออ ตอนที่ 2 และ 3 ตรวจความคิดคล่องความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ

2. เครื่องมือทดสอบการตัดสินใจในการออกแบบ ใช้แบบทดสอบการตัดสินใจในการออกแบบของเกรฟ (Grave Design Judgment Test) ซึ่งทำเป็นภาพนิ่ง (slide) และรองศาสตราจารย์ ดร. เกษร จิตะจारी แปลคำสั่งและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย

แบบทดสอบการตัดสินใจในการออกแบบของเกรฟสร้างขึ้นเพื่อวัดความถนัดในส่วนประกอบ หรือผลผลิตของโครงสร้างทางศิลปะ ความสมบูรณ์ของการวัดโดยการประเมินความเข้าใจในเนื้อหาการรับรู้และการตัดสินใจในหลักการพื้นฐานทางสุนทรียะ คือ ระเบียบ-เอกภาพ (Order-Unity) จุดเด่น (Dominance) ความแตกต่าง (Variety) ความสมดุล (Balance) ความต่อเนื่อง (Continuity) ความสมมาตร (Symmetry) สัดส่วน (Proportion) และ จังหวะ (Rhythmy) (Gravs, 1948)

ลักษณะแบบทดสอบในแต่ละข้อจะมีงานออกแบบ 2-3 รูป ให้นักศึกษาเลือกเพียง 1 รูปที่คิดว่าดีที่สุด ลักษณะภาพดังกล่าวมีทั้ง 2 มิติ และ 3 มิติ แต่เป็นภาพนามธรรมไม่เหมือนของจริงในธรรมชาติ เพื่อหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากภายนอก

แบบทดสอบชุดนี้ Graves (1984) สร้างขึ้น 150 ข้อ แล้วนำไปให้นักศึกษาศิลปะ อาจารย์ทางศิลปะ และนักศึกษาทั่วไปคัดเลือกเหลือเพียง 90 ข้อ ศักยภาพของแบบทดสอบสามารถใช้แยกกลุ่มที่เป็นศิลปินหรือไม่เป็นศิลปิน และใช้ในการแนะแนวคัดเลือกบุคคลได้

แบบทดสอบวัดการตัดสินใจทางการออกแบบของเกรฟมี 90 ข้อ ไม่กำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบ แต่โดยทั่วไปจะใช้เวลาในการทำประมาณ 20-30 นาที และในการทดลองใช้เครื่องมือได้ทำการหาค่าเฉลี่ยของเวลาในการทำแบบทดสอบแต่ละข้อซึ่งมีผู้ทำเสร็จร้อยละ 80 เวลาที่ได้คือ 1 ข้อ ใช้เวลาทำ 12 วินาที

การตรวจให้คะแนนการตัดสินใจในการออกแบบ ใช้ค่าเฉลี่ยตามคู่มือของเกรฟ โดยข้อถูกได้ 1 คะแนน ข้อผิดได้ 0 คะแนน

การทดลองใช้เครื่องมือ

1. การตรวจสอบความถูกต้องของภาษา

เพื่อความถูกต้องและการสื่อความหมายในการแปลและเรียบเรียงคำสั่งเป็นภาษาไทย จึงนำคำสั่งที่รองศาสตราจารย์ ดร. เกษร ธิตะจารี แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยของเครื่องมือทั้ง 2 ฉบับ ไปให้นักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยครูสวนดุสิตที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรอ่าน และแสดงความคิดเห็นในส่วนที่ไม่เข้าใจ แล้วนำมาแก้ไขภาษาอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์นั้นได้ทำคำสั่งแบบความเรียงเป็นย่อหน้า กับเป็นข้อ ๆ ปรากฏว่านักศึกษาเลือกคำสั่งแบบเป็นข้อ ๆ มากกว่าคำสั่งแบบเป็นย่อหน้า

2. การหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ

เพื่อความเที่ยงของแบบทดสอบในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำแบบทดสอบทั้ง 2 ชุดนี้ ไปทดลองใช้กับนักศึกษา โปรแกรมวิชาศิลปกรรม วิทยาลัยครูสวนดุสิตในกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ประชากรจริง และนำมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้สถิติคือ

2.1 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์หาความเที่ยง (Reliability) โดยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนของชอยท์ (Hoyt's Analysis of Variance)

$$\text{ความเที่ยง} = 1 - \frac{\text{ความแปรปรวนคลาดเคลื่อน}}{\text{ความแปรปรวนระหว่างบุคคล}}$$

$$r_{tt} = 1 - \frac{s_e^2}{s_p^2}$$

(ประคอง การณสุต, 2528)

ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ซึ่งหาได้จากการทดลองในครั้งนี้ คือ .71

ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบชุดนี้ที่ Torrance (1966) หาไว้โดยใช้คนตรวจ ที่เป็นครูเคยฝึกหัดตรวจและไม่เคยฝึกหัดตรวจมีดังนี้ ความคล่อง .96 ความคิดยืดหยุ่น .94 ความคิดริเริ่ม .86 ความคิดละเอียดลออ .91

2.2 แบบทดสอบการตัดสินใจทางการออกแบบ หาความเที่ยงโดยใช้สูตรคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน K - R 20 เนื่องจากการตรวจให้คะแนนเป็น 1 กับ 0

$$K-R 20 : r_{xx} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_x^2} \right]$$

(ประคอง การณสุต, 2528)

ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบทดสอบการตัดสินใจในการออกแบบของเกรฟ สำหรับการทดลองเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้สูตร K-R 20 มีค่าเป็น .85

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงแบบแบ่งครึ่ง ของแบบทดสอบการตัดสินใจ ในการออกแบบของเกรฟที่คำนวณไว้เมื่อครั้งสร้างแบบทดสอบนั้นมีค่าอยู่ระหว่าง .81-.93 (Nunnally, 1964)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองดังต่อไปนี้ คือ

1. ผู้วิจัยนำจดหมายของความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปติดต่อกรมการฝึกหัดครู เพื่อขออนุญาตและออกหนังสือถึงวิทยาลัยครูที่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ ชนิดรูปภาพแบบ ก ไปทดสอบกับนักศึกษากลุ่มประชากร โดยให้นักศึกษาอ่านคำสั่งแล้วผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมใช้เวลาในการทดสอบ 30 นาที แล้วนำไปตรวจนับคะแนนตามคู่มือของทอร์แรนซ์
3. นำแบบทดสอบการตัดสินใจในการออกแบบของเกรฟไปทดสอบกับนักศึกษากลุ่มประชากร โดยให้อ่านคำสั่งและผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นจึงฉายสไลด์ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบแล้วนำไปตรวจนับคะแนนตามคู่มือของเกรฟ
4. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 2 และ 3 มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการตรวจนับทั้งสองฉบับมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS/PC

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน คือ คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left[\frac{\sum X}{N} \right]^2}$$

(ประกอบ กรรณสูต, 2528)

\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนนักศึกษาทั้งหมด
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

2. การหาผลรวมของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากคะแนนความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านมีน้ำหนักของคะแนนไม่เท่ากัน และไม่มีคะแนนเต็ม การหาคะแนนรวมของความคิดสร้างสรรค์จึงต้องนำผลของคะแนนความคิดสร้างสรรค์แต่ละด้านของทุกคนไปแปลงเป็นคะแนนมาตรฐาน (T-Score) เสียก่อนแล้วจึงนำมารวมกันเป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์โดยใช้สูตร

$$T = 50 + \frac{10(x - \bar{x})}{S.D.}$$

S.D.

(ประกอบ กรรณสูต, 2529)

3. คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) กับการตัดสินใจทางการออกแบบ (Design Judgment) ที่ละคู่โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient of Correlation) ดังนี้

$$r_{XY} = \frac{N \Sigma XY - \Sigma X \Sigma Y}{\sqrt{[N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2][N \Sigma Y^2 - (\Sigma Y)^2]}}$$

(ประกอบ กรรณสูตร, 2528)

r_{XY}	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
ΣXY	แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนน 2 ชุด
ΣX	แทน ผลรวมของคะแนนในชุดแรก
ΣY	แทน ผลรวมของคะแนนในชุดหลัง
ΣX^2	แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนในชุดแรก
ΣY^2	แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนในชุดหลัง
N	แทน จำนวนนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม

4. เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ และคะแนนการตัดสินใจทางการออกแบบ
 ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาศิลปกรรมระหว่างวิทยาลัยครูสวนสุนันทา วิทยาลัยครูสวนดุสิต วิทยาลัยครู
 นครปฐม และวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way
 Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างคู่ด้วยวิธีทดสอบค่า F
 ตามวิธีของเซฟเฟ (Seheffe) (ประกอบ กรรณสูตร, 2528)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สูตรการทดสอบความแตกต่างของแต่ละกลุ่มเป็นรายคู่ โดยการทดสอบค่า F ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

$$F = \frac{(M_1 - M_2)^2}{MS_w \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right) (k-1)}$$

F = ค่าทดสอบโดยวิธี F

M_1, M_2 = มัชฌิมเลขคณิตของ 2 กลุ่มที่ต้องการทดสอบความแตกต่าง

MS_w = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

n_1, n_2 = จำนวนประชากรของสองกลุ่มที่นำมาทดสอบ

$(k-1)$ = ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 หรือ .01

การเขียนรายงานการวิจัย

ผู้วิจัยเขียนรายงานการวิจัย สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอแบบความเรียง ประกอบตาราง พร้อมทั้งการบรรยาย อภิปราย เสนอแนะ ที่เกี่ยวกับการหาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการตัดสินใจในการออกแบบ การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ และการเปรียบเทียบการตัดสินใจในการออกแบบของนักศึกษา โปรแกรมวิชาศิลปกรรมในวิทยาลัยครู

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย